

a kedves versikét: „Én vagyok a török, locsolkodni jövők, ha nem adnak hímet, mindent összetörök.” Jászkesértőt csoport képviselte, de még nem szoltunk a CEFREVÁ-GÁST feldolgozókról. Azt a lányt csúfolták ki a játékkal a fiúk, aki farsang után sem ment férjhez. Rossz cserépedényt megtöltöttek rondasággal, s a lányos udvarra bevágták. Zárásul, mint már említettem, cigány néphagyományt adtak elő fergeteges sikerrel.

Igazi közösségi megmozdulás volt ez, ahol a felhívást közzétevők: Győri Jánosné, Darabánt Anna, dr. Gulyás Éva és Varga József örömet szereztek mind az előadónak, mind a nagydíjnyertes közönségnek. Az ajándékok is szépek, értékesek voltak.

Sikert kíván a III. alkalomra is.

Dr. Kósa Vilma

A MAGYAR GYERMEKSZÍNJÁTSZÁSRÓL

A dolgozat a Békéscsabai Európai Gyermekszínjátszó Találkozó bulétinjába készült.

A gyermek játszik, így tanulja az életet. A magyar gyerek is játszik. És játszott, amióta csak beszéli ezt a magyar nyelvet. Napjainkban népi gyermekjátéknak nevezzük azokat a játékokat, melyeket a nép azaz a parasztok és polgárok gyermekai, teremtettek az évszázadok során a maguk gyönyörűségére. Hasonlatosak ezek a nyugat-európai népek népi gyermekjátékaihoz, amiben különböznek, az a kifejezőmód; a sajátosan magyar ének és táncos mozgás. A század első felében néprajzos szakemberek felgyűjtötték ezeket a népi gyermekjátékokat, mielőtt kivesztek volna. Az életforma változásával a játék is változik. A mai magyar gyerek ezeket már tanulja óvodában, iskolában, színpadon. Kiderült, hogy elemei beépíthetők a gyermekszínjátszásba és a drámapedagógiába is.

A régi pogány eredetű gyermekjátékok ott vannak — s ennek ezer éve már — a keresztény népi rítusokban is. A misztériumjátékokban is játszottak gyerekek, delétrejötték az ünnepekhez kötődő dramatikus játékok is, mint amilyen a Jézus születéséhez kapcsolódó betlehemes. Napjainkra ebből is színpadi játék lett. Kimondottan nevelési szándék szülte, a XVI. századtól kezdődően, az iskoladramákat mégpedig a protestáns és a katolikus piarista iskolákban. Kis és nagy diákok játszották ezeket, tanáraik irányításával. Comenius, a nagy pedagógus, amikor Magyarországon, a Sárospataki Református Kollégiumban tanított, nemcsak írt ilyen pedagógiai célzatú műveket, de egy teljes rendszert dolgozott ki a dramatikus nevelés hasznáról. A magyar drámapedagógusok éppen ezért, őt tekintik egyik szellemi elődüknek, példaképüknek.

Magyarországon a kötelező iskolai oktatás százhusz évre tekint vissza. Azóta beszélhetünk mai értelemben vett gyermekszínjátszásról. Ennek kezdetektől két irányzata honosodott meg. Az egyik az úgynevezett ünnepi műsor forma, amely elsősorban az előadóművészet elemeire épült; a versmondásra, szavalásra, a szavalórússra, az énekre, énekkarra és a néptáncra, ezt nevezzük oratórikus formának is, a másik a realista jellegű színjátszás, mesejátékok, gyermekdarabok előadása, olyan művek, melyeket mások írtak, s nem maguk a gyerekek.

Az ünnepi műsornak mindig volt társadalmi funkciója, hiszen ezek az oratórikus formájú alkalmi műsorok valamelyik társadalmi ünnepünkhöz kapcsolódtak. 947. leginkább a magyar szabadságharc ünnepéhez és leveréséhez, 1848 március 15.-éhez és 1849. október 6.-ához, a szovjet rendszer meghonosodása után pedig az oroszok bejövételéhez, az úgynevezett „felszabaduláshoz és ok-

tóberi szocialista forradalomhoz, november 7.-éhez. Most, hogy a szovjet csapatok kivonultak hazánkból is ismét polgári demokrácia van, újfent előtérbe kerül mindaz az ünnep, amely a nemzet szabadságküzdélmeivel kapcsolatos. Március Tizenötödike mellé az 1956-os magyar forradalmunk megünneplése.

A pártiktatúrához kötődő ünnepi műsorokban sok volt a hamis pátoasz, a gyermek szájába nem illő szó. Szeretnénk elfeledni, hogy ilyesmire is rákényszerült a gyermekszínjátszás.

Az úgynevezett realista jellegű gyermekszínjátszás mindig is népszerű volt, mivel a gyermek szeret alakoskodni, szerepbe bújni, a szülő, nagyszülő meg az osztálytárs szereti nézni a színpadi látványt. Az évtizedek során sok bugyuta didaktikus darab is színre került, de köztük gyermekeknek írt remeklések is. A rendezések is magukon hordozták a felemásságot. A pedagógusok többnyire leutánozták a professzionalista színházakban látottakat, avagy átvették azt a fajta rendezési módot, de születtek esztétikailag értékes gyermekszínjátékok is. A gyermekek számára mindig is voltak megmutatkozási alkalmak. Saját községükön kívül eljutottak a távolabbi iskolákba, de felléphetek regionális vagy országos gyermekszínjátzó fesztiválokon is.

Lényeges változás — szakmailag — 1972 óta tapasztalható. Ekkor kerültünk kapcsolatba a nyugaton már honos drámapedagógiával. A Népművelési Intézet szakembereinek irányításával és kezdeményezésére ekkortól indultak olyan szakmai tanfolyamok, amelyeken a pedagógusok megismerkedhettek a drámapedagógiai módszerrel, a gyermekszínjátszás sajátos dramaturgiájával, a jelzésséggel, az életjátékkal. Ekkortól indultak kurzusok gyermekszínjátszó rendezőknek, ekkor hirdettünk forgatókönyv pályázatot, ekkor került új, gyermek és nevelésközpontú koncepció a fesztiválok programjába és ekkortól születnek olyan gyermekszínjátszó alkotások, amelyek esztétikai mércével is mérhetők, ekkortól szerepeltek magyar gyermekcsoportok külföldi fesztiválokon is, sikerrel.

Mi most a nagy változások korszakát éljük. E tekintetben is. Tanuljuk a demokráciát. S mindezt úgy, hogy az ország a diktatúra dősságát most nyögi. Kevés a pénz. A kultúrára is kevés. De azért szervezünk drámapedagógiai és gyermekszínjátszó tanfolyamokat és táborokat, meghívunk külföldi szakembereket, mi is próbálunk eljutni oda, ahol tanulni lehet. Pluralizmusban gondolkodunk a pedagógia területén is. A drámapedagógia bekerül a pedagógusképző felsőoktatásba. Társadalmasodik a drá-

mapedagógia és a gyermekszínház, megyei és országos egyesületek jönnek évégből létre és minisztériumi alapítványból pénz is akad képzések és rendezvények létrehozására.

1992-ben nagy költőnk nevével fémjelzetten országos felfutású gyermekszínházsovsztívtált hirdettünk. Ötszáz gyermekcsopot indult el a megyei találkozókon.

Az ország öt helyén, gyermekdzsemborin találkoznak egymással a jobbak és júniusban Lakiteleken a legjobbak és itt a határontúli magyar gyermekszínházsovsztívtált csoportok is. Nálunk a drámapedagógia most van feljövőben. Ezért bízunk a gyermekszínházsovsztívtált jövőjében is.

Debreczeni Tibor

SZEMELGETŐ

Tanulmányozásra ajánljuk az ISKOLAKULTÚRA című folyóirat II. évfolyamának összevont 6-7. számát. Ebben található Zsolnai József és munkatársai által készített nagy lélekteltű dolgozat. A magyar közoktatás minőségi megújításának programja. Az összes tartalmi fejlesztési feladatot a problémaháttér rövid összefoglalásával kezdik, ebből eredően határozzák meg a célkitűzést majd a fejlesztési programot. Kilenc kultúraterületet határoznak meg, s ezeken belül több az, ami a mi feladatainkkal szinte teljesen egybeesik. Kérjük olvasóinkat, küldjék el véleményüket az egészről vagy az egyes részekkel kapcsolatosan. Továbbítjuk, felhasználjuk, közöljük.

Az ÚJ PEDAGÓGIAI SZEMLE egyre több érdekes reformpedagógiai vonatkozású tanulmányt, cikket közöl. Az 1991/7-8. számban bukkantunk Leveleki Eszter pedagógiaiát ismertető írásokra. A szerzők: Farkas Endre, Kereszty Zsuzsa, Fábri Ferenc. 1938-tól 1978. nyaraltattott gyerekeket Bánkon, Leveleki Eszter, olyan pedagógiai elvek alapján, amelyben meghatározó volt a gyermek személyiségének ismerete és a játék. Módszere tanulságos, követhető és folytatható. A gyermekeknek módjukban volt saját államot szervezniök, és itt saját legjobb lehetőségeit kibontaniök. Könyv készül Leveleki Eszter pedagógiai gyakorlatáról.

Az ALTERN füzetek 3. számára hívjuk fel a figyelmet, mely a Világkerék címet viseli, és komplex művészetpedagógiai projekteket közöl az Iskolafejlesztési Központ gyűjteményéről. A kötet összeállítója Trencsényi László. Olyan foglalkozás leírásokat olvashatunk benne, mint Egy nap a görögöknél; Táborozás a reneszánsz korban; Történelemtidézés Bakonyoszlópon. Ol-

vasható Gesztessy Zsuzsától egy beszámoló: Lengyel „import”-pedagógia adaptálása a szentlőrinci művészeti nevelés programjába. Drámapedagógusaink valamennyi műhelytanulmányt haszonnal tanulmányozhatják. Én az utóbbit tartottam a legizgalmasabbnak.

NONVERBÁLIS PSZICHOTERÁPIÁK, ezt a címet viseli az a tanulmány-kötet, melyet a Magyar Pszichiátriai Társaság jelentetett meg 1991-ben Budapesten. Izgalmas élményt jelenthet a drámapedagógusnak a Ritus és a Játék fejezetekben található gyakorlatok, módszerek olvasása Juhász Sándor írta a Rituális innovatív terápia címűt és Játssz velünk! Benedek László. A szerző egy kísérletét írja le, miként foglalkozik és táborozik hátrányos helyzetű gyerekekkel.

Konfliktus-megoldás csoportmunkában, így határozza meg könyvének tartalmát Leimdorfer Tamás. A szerző NEM MESE EZ című kötetét a szolnoki Megyei Pedagógiai Intézet jelentette meg 250 példányban. Az olvasó jó ötleteket meríthet az Angliában élő gyakorló pedagógus módszeréből, gazdagíthatja drámajátékos gyakorlatait is általa. Figyelemre méltó a Szolnoki Pedagógiai Intézet kiadói vállalkozása. Náluk jelent meg Lelkes Éva Én így tanítok című könyve, melyből lapunk mostani számából közlünk egy részletet.

Gyakori a panasz pedagógusok körében, nincs műsorfüzet, nincs színházsovsztívtált szakkönyv. Hadd hívjuk fel a figyelmet a Móra kiadó KUCKÓSZÍNHÁZ sorozatára. Igaz a sorozat időközben megszűnt, de néhány kiadványa fel-lelhető. Ajánljuk forgatásra a következőket: Bicskei Gábor: Én leszek a török császár; Mezei Júlia: Gyermekjátsszószín; Lengyel Pál: Színházsovsztívtált.

—Déré—

TAPASZTALATCSERE

DRÁMAPEDAGÓGIA AZ IRODALOMÓRÁN

Helye: a budapesti Bocskai Általános Iskola 2/b. osztálya.

Időpont: 1992. január 14. 14-15 óra.

Résztvevők: 18 gyerek, 30 hallgató.

A foglalkozás anyaga: A kis gömböc című magyar népmese fel dolgozása.

A székek körben, középen a cselekvési tér.

Jó hangulatban, lazító gyakorlatokkal kezdtek az órát. Beszédlégzéssel folytattuk, Vidor Miklós nyelvtörőivel. Ezt követték az artikulációs gyakorlatok — mely magánhangzósor elmondása ötször, hangerő váltással.

A téli szünetben tanítványaimnak hat könyv elolvasása közül lehetett választaniuk. Aki a könyvismertetést vállalta Fekete István Vuk című könyvét mutatta be a többieknek, azokat a részteket, képeket kiragadva, ami neki a legjobban tetszett. (A könyvismertetést nagyon